

Om udsbladet Hestegræs (holcus lanatus).

af

Hr. Capitaine Ruzou.

Efterat jeg i flere Aar havde overbeviist mig om alle de gode Egenskaber, som den Græsart holcus lanatus *) besidder, og fornemmelig disse: at den trives godt paa meget sandige Jorder i de tørreste Sommer, og er fleeraarig; og jeg tillige havde frembragt den i Mængde, og indhøstet et saa betydeligt Quantum Frø, at jeg kunde undvære Endeel til Landmænd, for dermed at gjøre Prøve paa flere Slags Sandjorder, stod jeg i Begreb med at indlede en Correspondence desangaaende med Kammerherre Baron v. Selbye i Holsteen, og sende ham Frø for at anvendes paa de sandige Jorder i Hertugdømmet; men denne virksomme Landmand døde, og jeg opgav for saavidt mine Ansøker for det første; imidlertid fandt jeg, det var min Pligt at bekendtgjøre mine Erfaringer for mine Landsmænd om denne Græsart, paa det de i Gierningen kunde overbevise dem om Sam

*) Laadent Græs; Holkegræs.

mes Nytte; hvilket jeg fandt saa meget mere nødvendigt, som dette ialmindelighed med Rette fordrer af de Fleste, og jeg Ingen vidste der havde dyrket dette Græs, hvor Vedkommende kunde faae Oplysninger herom, hentede af Erfaringer. Jeg affattede derfor en Beretning derom, for at lade Samme indrykke i den oekonomiske Korrespondent. Da jeg næsten var færdig dermed, faldt mig hændelsesviis det kongelige danske Videnskaberne's Selskabs Præmie-Opgave for 1822 i Hænderne, hvoraf jeg saae, at der udsattes en Præmie for en Anviisning til at opdyrke de mange endnu udyrkede Jorder i Danmark og Hertugdømmene, ved at afhjælpe Græs- og Fodermangelen ic. Jeg troede da at burde give et Bink herom, lod desaaarsag indrykke i mine Efterretninger om bemeldte Græsart: at jeg ansaae den som et Middel til at fremme Agerdyrkningen paa forbemeldte uopdyrkede Jorder. Imidlertid havde Selskabets Spørgsmaal, og disse Jorders Opdyrkning atter vaakt min Interesse for Samme, og derfor er det jeg herved drifter mig at meddele mine Tanker om denne Gienstand, hvilket dog ingenlunde skeer i den Tanke at erholde Præmie, baade fordi jeg eengang (tvertimod Indbydelsen) desangaaende under mit Navn har yttret mine Tanker, men især fordi jeg ikke kan give en, paa fuldstændig Erfaring grundet, Beretning om Boghvedens og Spergelens Dyrkning, hvilken Erfaring jeg for-

medelst enkelte Forsøg, der ikke faldt ud efter Ønske, har med Forsæt efterladt at forskaffe mig, i det jeg indsaae at Dyrkningen af Foderurter, der ved megen Umage og mange Bekostninger aarlig skulde frembringes, vel kunde betale sig paa gode Jorder, hvor man kunde vente et rigt Udbytte, men var uovelig paa magre og sandige Jorder, naar man ingen tilstrækkelig Drivts-Kapital eiede; og da der, for at erholde Fodring af Rug, Boghvede og Spergel, skal tildeels giødes, samt aarlig pløies og Sædehorn anskaffes, der altsammen medfører Omkostninger, saa er der formeget tabt, naar Afgrøden slaaer feil og skuffer Forventningen.

Jeg tænkte derfor paa at dyrke Græsarter, der kunde erstatte Fodermangelen paa Sandjorder, og uden Bekostning vedvare i flere Aar; forestog mig derfor at prøve flere Græsarter, og i det jeg fulgte sidstnævnte Princip, udsaaede jeg Frøarterne, uden at gjøre dem Complimenter, paa magre og sandige Jorder, men det lykkedes ikke, og jeg lagde siden Mærke til at een fordrede Ly, en anden Skygge, een høi Leerjord, en anden sid Eng, og een Art vilde Dvæget ikke æde som Græs uden meget ungt, m. m. Slige Græsarter maatte jeg altsaa forkaste, da de ikke stemmede med Landmandens Lær, for hvem jeg egentlig vilde virke; thi skøndt jeg søgte min egen Fordeel, gik mine Ønsker dog ud paa at fremelske til almindelig

Nytte en Art Græs, der foruden flere gode Egenskaber ogsaa trivedes paa Sandjord, til hvilket Græs Danmark saa meget trænger.

Vel kunde jeg ikke gjøre Forsøg med alle gode Græsarter; men blandt andre fandt jeg, at *holicus lanatus* svarede til mit Ønske, jeg fortsatte dets Dyrkning, og efter flere Aars afværlende Held og Uheld, avler jeg det nu i den Mængde, at jeg, som meldt, kan, foruden hvad jeg selv behøver, overlade Andre noget.

Jeg har ved dette Græs fundet følgende gode Egenskaber:

- 1) Det voxer meget frodigt de tørreste Sommere paa meget sandige og Lyngjorder, skjøndt de aldrig have været gjødede.
- 2) Dvæget æder Stængelen som Grønfober lige til Jorden.
- 3) Det er bladrigt især ved Jorden, og naar det er afflaaet, voxer det snart saaledes, at det ganske bedækker Jordskorpen, og følgelig i sin Tid er en god Gjødning.
- 4) Det er perennerende, og 2det og 3die Aars Afgrøde er bedre end 1ste Aars. Paa længere Tid har jeg formedelsst min Jords Drikt ikke fundet prøve det.
- 5) Det har ingen lange udløbende Rødder, der ere skadelige for Jorden eller vanskelige at ud-rødde.
- 6) Det afgiver en Mængde Frø, og paa de Agre,

jeg har høstet Frø, har jeg ikke kunnet spore nogen Formindskelse i Borten næste Aar, modsat de Aagre, der ikke have været bestemte til Frø.

- 7) Som Hø æder Dvæget det med Begierlighed, endog naar det har baaret Frø.

At det har de i 1ste, 2den og 5te Post berørte Egenheder, derom overbeviste jeg i Fjor (den 1ste Juli) Greve Holstein til Holsteinborg, Major v. Jensen til Gyldeholm, og Pastor Duus i Haarsløv, som behagede at tage det i Diesyn, og fandt dets Frødighed saameget mere paafaldende, som vi da ikke havde faact Regn fra 27de April til 25de Juni, og endeel af samme Græs var opvoxet paa ussel Sandjord.

Det kongelige Videnskabernes Selskabs Spørgsmaal indskrænkes vel allene til Middelet at forskaffe Græs og Foder isørstningen af de benævnte Jorders Opdyrkning; men jeg troer det er ligesaa nødvendigt at vide sig sikker paa Græs og Foder i Fremtiden, og at forskaffe sig dette med aarlige Omkostninger og meget Arbeide, og endda være udsat for at det kan mislykkes, dette kan kun udholdes af Capitalister, og hvor findes disse? Det vilde derfor ikke være raadeligt at bygge sig Haab paa sige bekvemlige Foderurter alene, især naar andre kan have med mindre Bekostning; og da jeg troer at holcus lanatus fuldkommen, endog i Fremtiden, vil erstatte den Mangel paa Græs

og Foder, som findes ved Hebers Opdyrkning og Drixt, saa drifter jeg mig at tilraade, at dermed gøres Forsøg. Dog vil jeg langtfra ikke nægte, at der kan gives andre bedre Foderurter, fordi jeg ikke kender dem, heller ikke fraraader jeg at bruge Rug, Boghvede og Spergel, men blot til Staldforing, nemlig Rugen til tidlig, og de andre to Arter til silbig Staldforing.

I den Anledning maa jeg anmærke:

Rug fordrer en vel bearbejdet og giødet Jord, dersom man vil vente at afbenytte den tidlig; saaledes bør Jorden brakkes, giødes, ompløies, harves og Vandet udgraves førend Rugen saaes, som bør skee først i September Maaned; paa høie sanddige Jorder trives den saare godt, og efter saadan Behandling kan man begynde at flaae den som Grønfoeder, senest medio Mai. Saaledes har jeg brugt den og fundet mig vel tient. Dog har jeg lagt Mærke til, at naar Rugen staaer i Blomster, ynde Hestene den ikke, derimod benægtes dette af andre Landmænd.

Boghveden tager tiltakke med Sandjord saavel som Rugen, men foruden dette at den er udsat for at forderves af Kulde, ja vel endog Frost, efter at den er kommen op, udsættes den ligesaa meget, især paa sanddige Jorder for at lide af Heben i tørre Sommere.

Jeg har havt det Tilfælde, at den i et saadant Aar blev kun 2 til 3 Tommer høi, kunde

altsaa ikke afflaaes til Nytte. Jeg saa den Mis-
lighed og har ikke siden dyrket den.

Spergel har jeg ikke dyrket. — I sandig
Ford, der saa at sig allestider er løs og skjør, be-
høver man blot at pløje een Gang og da saa den;
den er efter min Overbeviisning ulige bedre og
sikrere at dyrke end Boghveden. Flere Omstæn-
digheder have foraarsaget at jeg ikke har dyrket den.

Imidlertid anseer jeg Spergel og Rug for
de bedste Staldfodrings-Planter, man kan have
paa Sandjorder, hvor man ikke kan frembringe
Lucerne, Vikter &c.

Men ihenseende til vedvarende Græs, da næ-
rer jeg det Haab at *holcus lanatus* vil vore paa
Hederne i Sjælland, og derved afhjælpe Mangelen
paa Græs og Foder, og jeg troer at der uden
Henstand, og uden at oppebie Priis-Opgavens
Besvarelse, burde begyndes med at anstille Prøver,
saamegetmere som Resultaterne jo først om 1 til 2
Aar kan erholdes, hvilket Forsøg maatte være i
det Smaa; indkom da imidlertid en Afhandling,
der anviste paalideligere Midler til at afhjælpe
Fodermangelen, som dog ogsaa burde prøves før-
end de bleve anvendte i det Store, saa var dog
ikke saa meget tabt om mit Forslag end ikke faldt
ud efter Ønske, da det vel neppe vilde koste 6 til
800 Rbd. at udføre.

Men da jeg har sagt: at jeg var overbeviist
om at *holcus lanatus* voxer paa ussel Sandjord,

saar kunde man spørge: hvorfor jeg ikke ubetinget tør antage at dette Græs ogsaa vil vore paa He-
derne i Sylland? Hertil maa jeg svare: at jeg slet
ikke kiender Jordbundens Beskaffenhed i disse Eg-
ne, og paa stærk Gruus, Jord, har Sand eller
løs Flyvesand har jeg ikke prøvet det. Og slige
Jorder er det vel heller ikke, der for det første at-
traaes opdyrkede; men jeg mener, at kan Frøet
groe paa dem af mine Jorder, der ere meget sandige,
kan det vel ogsaa vore andre Steder.

Det er nok udenfor al Tvivl at Jorden giem-
mer i sit Skjød Spiren til mange Planter, der
ere særegne for den Jord, hvorpaa de kunne trives.
Deraf kan vel enkelte Planter skyde igjennem Jord-
skorpen, men Spiren til de Andre henhvile under
Overfladen af Jorden, og ligesom kunns vente paa
at Ploven skal fremvelte dem til Liv. Derfor
vilde jeg tilraade: at det sidst i Junii Maaned,
da Planterne i Almindelighed ere i fuld Floer,
blev af en kyndig Mand undersøgt, om der ikke
paa de Strækninger, der attraaes opdyrkede, fand-
tes slige Foderplanter hist og her, om de endog
fandtes kunns meget enkelte; man fik derved tem-
melig sikker Overbeviisning om hvilke Græsplan-
ter der kunde trives paa disse Jorder, og om der
gaves flere Slags, da at vælge de Bedste. — Na-
turen giver os den bedste Veiledning, skjøndt vi
ihenseende til Græsarters Dyrkning ikke noksom
nytte denne Veiledning.

Bonden maa føres til hvilket som helst ukjendt Egne, og ved at vise ham en pløjet Uger kan han ved et Diekast bestemt sige hvad Slags Korn der bør saaes; men ihenseende til Græssets Dykning er han langt tilbage. Iblandt flere Aarsager til den foreslaede Undersøgelse, vil jeg her anføre hvad en Landmand har fortalt mig, nemlig: at skjøndt hans Jord frembragte megen Selvvert af Spergel, vilde dog dette Frø, som han lod komme fra andre Steder, ikke vore hos ham. Jeg forstaaer ikke at bedømme slikt, og, forudsat at han ikke har feilet i een eller anden Henseende, kan jeg ikke indsee anden Aarsag end denne: at Planterne; efter det fra Dplandet saaede Frø, ikke kan taale Søelusten, der omgiver Jorberne hos ham.

Altsaa: Undersøgelsen burde foretages; fandtes der da ikke Tegn til gode Græsarter, troer jeg det rettest at foretage Prøven med *holcus lanatus* saaledes:

Snærheden af en Gaard eller et Huus, hvis Beboere kunde have Opsigt dermed, indtoges f. Ex. blot een Skjeppe Land, som blev deelt i 4 Deele, eller Nummere, og burde

No. 1 strax pløies og besaaes med Frøet, hvilket jeg med Glæde vil give.

No. 2 ligeledes strax pløies og henligge saaledes til Efteraaret, da atter pløies, og sidste Gang det næste Foraar, da det tillige skulde besaaes.

No. 3 pløies i Efteraaret og henligge saaledes til næste Foraar, da det uden videre Pløining skulde besaaes.

No. 4 pløies næste Foraar, og da tilligemed No. 2 og 3 besaaes med holl. lan. og andre maafee bedre Arter, som bleve opgivne.

Endvidere maatte Halvdelen af Lodderne No. 2, 3 og 4 besaaes med Havre, da mueligt Frøets spæde Planter behøve et Slags Lye eller Skygge den første Sommer.

Heraf vilde da erfares:

A. I første Sommer.

- 1) Om det paa No. 1 udsaaede Frø vilde vore efter een Pløining, og saa silbig Udsæd.
- 2) Om der paa No. 1 og 2 ikke allerede i denne Sommer ville fremkomme nogle af Jordens eiendommelige gode Planter.

B. I anden Sommer.

- 1) Om Frøet eller de opkomne Planter paa No. 1 havde holdt sig godt Vinteren over, og hvorledes de nu vilde trives.
- 2) Om Planterne absolut fordrede en vel bearbejdet Jord som No. 2 (saaledes har de faaet skjør Jord hos mig), eller de nøiedes med een Pløining, foretaget Efteraar eller Foraar som No. 3 og 4.
- 3) Om der (som meget mueligt) først efter at Jorden har ligget pløiet Vinteren over, i det

andet Aar vil fremkomme Selvovert af gode Foderurter.

Slige Forsøg har jeg endnu ikke kunnet foretage. Andet Aar vilde da vise Resultatet for No. 1, og tredie Aar det afgjørende Resultat.

Men den til Forsøget indtagne 1 Skp. Land burde fredes, og hertil vilde jeg foreslaae at bruge Lægter, hvoraf til et saadant Areal medgik circa 12 Tylter; dette Hegn behøvedes blot Somrene 1824 og 1825; om Vintrene kunde det optages, og efter at være afbenyttet sælges. —

Svarer Udfaldet af Forsøget til det Haab, man tør nære, at holcus lanatus eller en anden perennerende Foderurt vil vore paa de endnu uopdyrkede Jorder i Sjælland og Holsteen, og der ingen Vandmangel er at befrygte, eller Ildebrændsel for besværlig at bekomme, da er det nok for beholden vores allernaadigste Konge at omstabe og bebygge disse Jorder til Styrke for Staten og Næring for mange Menneſker.

Eftemosegaard ved Slagelse, den 18 Mai 1823.